
אמרי שמואל
בשלח
פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע
נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנן של קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א
יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א
אשדוד תשפ"א

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"

ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת
להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,
ניתן לפנות ל:058-4150707

זוכרת זו מוקדשת

לבריאותו לברכתו ולהצלחתו של
מימון אדמונד כהן הי"ו
בן רחל

ולברכתה ולבריאותה והצלחתה של
רוחמה ריימונד כהן
בת מרים שתח"י

ולבריאותם ולברכתם והצלחתם
של כל **משפחת כהן** הי"ו

שהקב"ה ימלא כל משאלות ליבם לטובה ולברכה.
ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה,
שפע, ברכה, מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

מוקדש לעלוי נשמת
ר' **אליהו כהן בן מרים** ז"ל
רחל כהן בת סוליקה ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

ואלה יעמדו על הברכה

בשלח תשפ"א

הפה שאסר הוא הפה שהתיר

בפרשת השבוע התורה מספרת על יציאת בני ישראל מארץ מצרים, ובתחילת הפרשה אומרת לנו התורה (יג, יז) "ויהי בשלח פרעה את העם", ושואלים רבותינו ז"ל הרי מי שהוציא את בני ישראל מארץ מצרים היה הקב"ה ומפני מה תולה התורה את יציאת מצרים בפרעה, ולכאורה היה צריך לומר ויהי בשלח הקב"ה את העם?

אלא אומרים רבותינו ז"ל שהקב"ה רצה להראות כמה כוחו גדול, שאותו פה של פרעה שאמר אני לא אשלח את בני ישראל, אותו פה עצמו יחזור ויאמר אני אשלח את בני ישראל, ולא רק ששלח את בני ישראל אלא היה מלווה את בני ישראל ביציאת מצרים.

פרעה התהרט ששהדר את בני ישראל

והתורה מספרת שאחרי שלושה ימים שבני ישראל יצאו מארץ מצרים, פרעה התהפך וחזר בו כמו שנאמר (יד, ה) "ויוגד למלך מצרים כי ברח העם, וייהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם, ויאמרו מה זאת עשינו כי שילחנו את ישראל מעבדנו", ופרעה לקח אתו את כל מצרים ויצאו לרדוף אחרי בני ישראל כדי להחזירם בחזרה לארץ מצרים.

הקב"ה מתאווה לתפילתן של ישראל

ושואלים רבותינו ז"ל הרי כל מה שקורה בעולם הוא מהקב"ה, וא"כ מפני מה סיבב הקב"ה את הדבר שפרעה בהתחלה יסכים לשלוח את בני ישראל, ואחר כך יתחרט וירצה להחזיר את בני ישראל למצרים?

אלא אומרים רבותינו ז"ל במדרש שהקב"ה מתאווה לתפילתן של ישראל, וכשיהודי מתפלל ופונה לקב"ה ומבקש ממנו - ריבונו של עולם, תן לי בריאות תן לי פרנסה, הדבר הזה עושה נחת רוח גדולה לקב"ה, ובשעה שיהודי מפסיק להתפלל הקב"ה מביא על האדם איזו בעיה או צרה, וכך הוא חוזר להתפלל ומבקש מריבונו של עולם שיציל אותי מן הצרה, והקב"ה אומר לו - לכך הייתי מתאווה לשמוע

בשלח

את קולך שתתפלל אלי.

ואומר המדרש שכל זמן שבני ישראל היו במצרים היו מתפללים אל הקב"ה בכל רגע, אבל בשעה שיצאו ממצרים הפסיקו להתפלל, וכשראה הקב"ה שהפסיקו להתפלל מיד הפך את ליבו של פרעה והתחיל לרדוף אחרי בני ישראל, וכשראו בני ישראל שפרעה וכל מצרים רודפים אחריהם מיד חזרו להתפלל לקב"ה, ובאותה שעה אמר הקב"ה לכך הייתי מתאווה לשמוע את קולכם.

ולכן אמרו חכמים בגמרא לעולם יקדים אדם תפילה לכל צרה, כי בשעה שלא מתפלל הקב"ה מביא עליו צרה על מנת שיחזור להתפלל ולבקש ישועה מהקב"ה.

לכך הייתי מתאווה

אומר המדרש אמר רבי יהושע בן לוי משל למה הדבר דומה, למלך שהיה הולך בדרך במדבר ובאותה דרך הייתה הולכת גם בת של אחד המלכים, ואותה בת מלכים באו שודדים לחוטפה עבור הכופר שידרשו מאביה המלך, ומיד התחילה לצעוק לאותו מלך שיציל אותה, ושלח המלך את החיילים שלו והצילו את אותה בת מלכים, ואביה של הנסיכה לאות תודה על הצלת ביתו הציע למלך שהצילה לשאתה לאישה, ואותה בת מלכים מצאה חן בעיני המלך והסכים לשאתה לאישה, ולאחר החתונה רצה המלך לדבר איתה אבל היא לא הייתה רוצה לדבר עם המלך, וכל מה שניסה המלך לדבר איתה לא הייתה מסכימה כי לא מצא חן בעיניה, וחשב המלך מה ניתן לעשות על מנת שהנסיכה תשוב ותדבר אתו, עד שמצא פתרון ששלח את החיילים שלו שיתחפשו לשודדים, ובאו לאותה בת מלכים וכביכול ניסו לחטוף אותה, ומיד שוב פעם התחילה לצעוק לבעלה המלך - בבקשה תציל אותי, אמר לה המלך - לכך הייתי מתאווה לשמוע את קולך, כך אמר הקב"ה, כל זמן שבני ישראל היו במצרים היו מתפללים בכל יום לקב"ה, ומשעה שיצאו ממצרים הפסיקו להתפלל ולכן הפך הקב"ה את ליבו של פרעה.

עַנְנִי בְמֶרְחַב יָ-הּ

דוד המלך אומר בתהילים (קיח, ה) "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה",

בשלח

ופירש רבינו הבעש"ט שהטבע בעולם הוא, שבשעה שאדם נמצא בתוך מיצר ומכל הצדדים הוא מוקף בחומה גבוהה, והוא רואה שאין לו סיכוי להינצל בדרך הטבע מיד הוא נשען רק על בורא עולם, ובא דוד המלך ללמדנו - דע לך, שאם כל בעיה שבאה עליך תרגיש שאין לך סיכוי לצאת ממנה והיחיד שיכול להציל אותך הוא רק בורא עולם, ממילא גם התפילה שלך תהיה מעומק הלב והקב"ה בוודאי ישמע לתפילתך, והוא מה שאמר דוד המלך 'מן המצר קראתי יה', כשאני מרגיש כאילו אני במיצר ואין לי שום סיכוי לצאת משם, אני מתפלל מעומק הלב רק לקב"ה ומיד 'ענני במרחב יה', אבל היצר הרע מכניס לאדם במחשבה - יש לך את הכח לסדר ולצאת מן הבעיה הזאת גם באופנים אחרים, ואתה לא חייב את העזרה של הקב"ה, והיצר הרע מכניס מחשבה כזאת ללב כדי שהאדם לא יתפלל מעומק הלב וכך התפילה שלו לא תתקבל.

והוא מה שכתוב בתורה כשפרעה רדף אחרי בני ישראל (יד, י) "ופרעה הקריב", ושואלת הגמרא היה צריך לכתוב ופרעה קרב מהו ופרעה הקריב? אלא שהקריב את ישראל לאביהם שבשמים, שעל ידי שרדף אחריהם צעקו לה' מעומק ליבם.

לסמוך על ה' בלבד

כי בשעה שאדם חושב שיש לו רק דרך אחת ואין שום דרך אחרת פתאום מתגלים בו כוחות גדולים מאוד, אבל אם אדם חושב שיש לו עוד כמה דרכים הוא לא מוציא לפועל את כל הכוחות שטמונים בו.

הבן איש חי מספר מעשה במלך אחד שיצא להילחם על מדינה אחת, ועלה המלך לספינה עם החיילים וראה שהחיילים מאוד מפחדים כי אותה מדינה היו גיבורים וחזקים, וכשהגיעו לאותה מדינה וירדו כל החיילים מהאוניה מיד הדליק המלך לפיד של אש ושרף את האוניה, ובסופו של דבר ניצחו במלחמה וכשבאו לחזור שאלו את המלך - אדוננו המלך, מפני מה שרפת את הספינה? אמר להם המלך - ראיתי שאתם מפחדים מהמלחמה, ובוודאי חשבתם לעצמכם שבמקרה הכי גרוע כשתראו שהמלחמה קשה תעלו לספינה ותברחו, ולכן שרפתי

בשלח

את הספינה כדי שתדעו שאין לכם לאן לברוח, והאפשרויות הן או שתנצחו במלחמה או שתמותו ולכן יש לכם רק דרך אחת, וכשראיתם שיש לכם רק דרך אחת נלחמתם בכל הכח וניצחתם.

והטבע בעולם הוא שבשעה שיש לאדם בעיה הוא קודם חושב בשכל שלו איך לפתור אותה, וכשרואה בשכלו כיוון איך לפתור את הבעיה הרי שגם כשהוא מתפלל הוא לא מתפלל מעומק הלב, כי חושב שגם אם התפילה לא תעזור כבר יש לו פתרון, ומאחר שאינו מתפלל מעומק הלב התפילה שלו לא נענית, ופתאום הדרך שהייתה נראית לו שעל ידה הוא יוכל לפתור את הבעיה פתאום הוא רואה שאינה פתרון, ומיד הוא מתחיל להתפלל לה' מעומק הלב והקב"ה עונה לו ומושיעו.

ע"י האמונה ממתקים מר במר

וכך אנו רואים שאחרי קריעת ים סוף הגיעו בני ישראל למקום שנקרא מרה, ונקרא כך משום שהיה שם מעיין של מים מרים מאוד שלא יכלו לשתות את המים מרוב מרירותם, ובני ישראל שהיו צמאים באו למשה רבינו ואמרו לו מה נשתה? ומשה שאל את הקב"ה ואומרת התורה (טו, כה) "ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים", שהראה ה' למשה רבינו עץ זית ואמר לו - קח אחד מהענפים של עץ הזית ותשליך אותו למים וכך הם ימתקו.

ושואלים רבז"ל הרי עץ הזית הוא מר וענפיו מרים, והטבע בעולם הוא שכשיש דבר מר ורוצים להמתיק אותו שמים בו דבר מתוק כגון דבש או סוכר, אבל לא לוקחים דבר מר כדי להמתיק מים שהם מרים, אלא שהקב"ה בא לבחון את בני ישראל האם הם ילכו לפי השכל וההיגיון או לפי בורא עולם, וכל התהליך של יציאת מצרים היה כדי להחדיר בנו לדורות עולם את האמונה בבורא עולם, וכך בכל מצב שבו היהודי נמצא בו ניצבת לפניו הבחירה האם ללכת על פי ההיגיון שלו או על פי דעת תורה, עליו ללכת עם האמונה בבורא עולם כי הקב"ה הוא כל יכול, וכשיהודי הולך עם האמונה בבורא העולם נגד השכל שלו, הקב"ה מתנהג אתו מעל הטבע והמר נהפך למתוק גם על ידי דבר מר אחר, ואפילו שדבר

בשלח

כזה הוא נגד השכל וההיגיון, וכך מסיימת שמה התורה "שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו", שהיה זה ניסיון מהקב"ה האם ילכו לפי ההיגיון שלהם או יחזיקו באמונה בקב"ה.

כשאדם יש לו אמונה חזקה בבורא עולם ואמונת צדיקים הוא יכול לראות ניסים נגד השכל וההיגיון, ומסופר על בבא סאלי שבאה אליו אישה שלא היו לה ילדים לקבל ברכה, והצדיק היה חלש מאוד ולא הכניסו אנשים, ובדיוק סיים הצדיק לאכול סעודה רביעית במוצ"ש, והצדיק עשה מים אחרונים וכידוע מים אחרונים שורה עליהם רוח רעה, וכשיצא הגבאי של בבא סאלי לשפוך את המים האלו בכיור עמדה האישה בחוץ ואמרה שהיא רוצה לקבל ברכה מהצדיק, אמר לה הגבאי שהרב חלש מאוד ואף אדם לא ניכנס היום לצדיק, אותה אישה שאלה את הגבאי - מה הם המים האלו? אמר לה הגבאי - אלו מים אחרונים שנטל בבא סאלי, מיד לקחה האישה את המים האלו ושתתה אותם, הגבאי נבהל כי הוא ידע שמים אחרונים שורה עליהם רוח רעה וזו סכנה לשתות אותם, מיד נכנס לצדיק וסיפר לו שהאישה שתתה מן המים האחרונים, א"ל בבא סאלי - תאמר לה, שבזכות האמונה התמימה שלה תזכה בקרוב להיפקד בזרע של קיימא, וכך היה, כי יהודי שיש לו אמונה בקב"ה ובצדיקים זוכה לראות ניסים גם כשהם נגד השכל וההיגיון.

מי שהולך עם האמונה נגד השכל זוכה לניסים

ואנו רואים בפרשת השבוע, שכשראו בני ישראל שמצרים רודפים אחריהם מיד צעקו להקב"ה שיושיע אותם, ומשה רבינו שאל את הקב"ה מה לעשות ואמר לו הקב"ה שבני ישראל יסתובבו בחזרה לכיוון מצרים, ואומרת לנו התורה שכשמשה רבינו אמר לבני ישראל שהקב"ה אמר שיסתובבו בחזרה לכיוון מצרים בני ישראל לא שאלו שאלות, אלא מיד הסתובבו לכיוון מצרים והיו הולכים באמונה שלימה אחרי הקב"ה נגד השכל ונגד ההיגיון, כי הרי הטבע בעולם שכשאויב רודף אחריך אתה לא מסתובב לכיוון שלו אלא אתה משתדל כמה שיותר להתרחק ולברוח ממנו, ואף על פי כן בני ישראל באמונה תמימה הסתובבו בחזרה לכיוון מצרים, ומיד הקב"ה

בשלח

עשה לעם ישראל את הנס הגדול של קריעת ים סוף.

ואומר המדרש שמכאן אנחנו לומדים שכשיש לאדם ניסיון האם ללכת אחרי השכל וההיגיון או אחרי האמונה בבורא עולם, ובכל זאת האדם בוחר ללכת אחרי האמונה בהקב"ה אפילו שהוא נגד השכל וההיגיון שלו, מיד הקב"ה עושה לו נס מעל הטבע וכך היה ביציאת מצרים, שהיה לבני ישראל מבחן באמונה שמצד אחד השכל אומר להם לברוח ולהתרחק כמה שיותר ממצרים כי מצרים רודפים אחריהם, ומצד שני הקב"ה אומר להם תסתובבו ותחזרו בחזרה לכיוון מצרים, וכשבני ישראל הלכו אחרי הקב"ה והסתובבו וחזרו לכיוון מצרים נגד השכל וההיגיון שלהם, מיד באותה שעה הקב"ה עשה להם את הנס הגדול של קריעת ים סוף.

וכך כל יהודי הקב"ה מביא עליו מבחנים באמונה ובהם הוא בוחן אותו כמה אמונה יש לו, והאם האמונה שלו אמיתית והאם הוא מאמין בלב שלם שהכל מאתו יתברך, והוא הרופא והוא המפרנס והוא שנותן את הכל, ואם האדם לא עומד במבחן האמונה הקב"ה לא עושה לו נסים מעל הטבע אלא מתנהג אתו בדרך הטבע, אבל אם האדם עומד במבחן הקב"ה עושה אתו ניסים ונפלאות מחוץ לגדר הטבע.

וכך אנו רואים בקריעת ים סוף, שהמדרש אומר שכשבני ישראל ראו שפרעה וכל מצרים מתקרבים צעקו לקב"ה, ומשה רבינו שאל את הקב"ה מה לעשות אמר לו הקב"ה למשה (יד, טו) "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל וייסעו", ואמר משה רבינו לעם ישראל הקב"ה אמר שתכנסו לים ובני ישראל פחדו להיכנס לתוך הים, ובינתיים פרעה התקרב יותר ויותר לכיוון בני ישראל, ואומר המדרש שבאותה שעה בא נחשון בן עמינדב וקפץ לתוך המים ועדיין לא נקרע הים, והגיעו המים עד צווארו של נחשון בן עמינדב, וצעק לקב"ה (תהלים סט, ב) "הושיעני אלוקים כי באו מים עד נפש" ומיד נקרע הים, ואומר המדרש שכל זמן שהלכו על פי השכל ופחדו להיכנס לים לא היה הנס של קריעת ים סוף, אבל בשעה שיהודי אחד הלך עם הקב"ה אפילו נגד השכל מיד הקב"ה קרע את הים ונעשה הנס של קריעת ים סוף.

בשלח

מהו ביטחון אמיתי

ואם יש לאדם בטחון חזק בקב"ה מובטח לו שיראה ניסים ונפלאות, כמו במעשה שאירע עם הרב האלשיך הקדוש שחי בעיר צפת לפני כארבע מאות וחמישים שנה, והייתה לו ישיבה עם כמה תלמידי חכמים שהיו לומדים תורת הקבלה, והיה יהודי אחד שהיה עגלון שהיה לו סוס ועגלה והיה מסיע את תלמידיו של האלשיך ממקום למקום, ופעם אחת ניכנס אותו יהודי עגלון לבית הכנסת שהיו לומדים שם רבנו האלשיך הק' ותלמידיו, ושמע את רבנו האלשיך הק' שהיה מדבר על מידת הביטחון בבורא עולם, ואמר שמי שבוטח בקב"ה באמת אינו צריך לעשות שום השתדלות אלא ישב בבית הכנסת וילמד תורה וה' יזמין לו את פרנסתו, ובעל העגלה שהדברים נכנסו אל לבו ביצע אותם הלכה למעשה, הוא מכר את חמורו לגוי וישב בבית המדרש ואמר תהלים.

הגוי שקנה את החמור היה צריך להביא חול לבנייה, הוא הלך למכרה חפר שם ומצא תיבה, העמיס את התיבה על העגלה וחזר למכרה להביא את החול והמכרה התמוטט על הגוי והוא מת, בינתיים החמור שהיה רעב המתין לבעליו החדשים שיחזור, וכשלא הגיע חזר החמור כהרגלו לביתו של היהודי, היהודי פתח את התיבה וראה שהיא מלאה במטבעות זהב, שמעו זאת תלמידי האלשיך ושאלו אותו - הרי גם אנו לומדים תורה כל היום ומדוע לא זכינו לכך? אמר להם שאין הדברים מתקיימים אלא במי שמאמין בהם באמת ובתמים.

ומסופר שהיה יהודי אחד שהייתה לו מסעדת פועלים, והייתה המסעדה נמצאת סמוך למקום שבו היו עובדים הרבה מאוד פועלים, וההפסקה של הפועלים הייתה בכל יום בשעה אחת בצהריים והיו באים לקנות אצלו אוכל, ויום אחד נפתח בית כנסת סמוך למסעדה וביקשו ממנו להשלים להם מנין, שאל אותם - באיזו שעה מנחה? אמרו לו - בדיוק בשעה אחת בצהריים, ולא ידע מה לעשות, מצד אחד הוא רוצה לעשות מצווה ומצד שני פחד להפסיד את הפרנסה שלו שעיקר העבודה הייתה בדיוק באותו זמן, והיה מפחד שאם ילך להתפלל הפועלים ילכו לקנות אוכל במקום

בשלח

אחר, והלך לבבא סאלי ואמר לו הצדיק - כתוב (קהלת ח, ה) "שומר מצוה לא ידע דבר רע", מי שעושה מצוה אף פעם לא יפסיד אלא רק ירוויח, אבל הניסיון של האדם הוא האם ללכת אחרי השכל וההיגיון שאומר לו אל תלך להשלים להם מנין כי אתה תפסיד את הלקוחות, או שתלך אחרי האמונה בבורא עולם ותלך להשלים מנין ולהתפלל, ואותו יהודי עשה מה שאמר לו הצדיק.

והיה אותו יהודי מספר שכשהיה חוזר מהתפילה, היה מוצא שכל אלו שהיו רגילים לקנות אצלו עומדים ומחכים רק לו, ואפילו שהיו חנויות בסמוך שהיו יכולים לקנות גם שם אוכל בכל זאת היו עומדים ומחכים, ואחרי זמן קצר בא אליו בעלים של מפעל גדול, וקבע אתו שהוא יכין באופן קבוע כמות גדולה של אוכל לכל הפועלים במפעל שלו, וראה בחוש שכל מה שאמר לו הצדיק התקיים שממצווה אף פעם לא מפסידים.

ועוד מסופר שפעם אחת דיבר הרב הקדוש רבי חיים מוולוז'ין עם תלמידיו על מידת הביטחון, ואמר רבי חיים לתלמידים - דעו לכם שמי שיש לו בטחון שלם בקב"ה יכול להשיג כל דבר אפילו דבר שהוא נגד השכל, וכדי להשריש בתלמידיו את מידת הביטחון אמר להם - יש לי בטחון מלא בבורא עולם שיזמין לי עכשיו שעון זהב, ובאתו זמן שעון מזהב היה דבר שלא מצוי בכלל, ואחרי חצי שעה נכנס חייל רוסי והניח את שעון הזהב שלו על השולחן של רבי חיים ובא ללכת, ולפני שיצא שאל אותו רבי חיים - מי אמר לך לתת לי את שעון הזהב שלך? א"ל החייל - רבי, אבא שלי עשיר גדול ונתן הרבה שוחד שישחררו אותי מהצבא, והלכתי לצבא כדי שיחתמו לי על השחרור, אבל הם טעו ובמקום לשחרר אותי הם טעו ושיחררו חייל אחר ולקחו אותי לצבא, וכיוון שאבי עשיר גדול הוא קנה לי שעון מזהב, ובצבא כל הזמן מנסים לגנוב לי את השעון ולכן כשראיתי ישיבה של יהודים אמרתי לעצמי יהודים הם עם ישר ונאמן, ואם אני אפקיד אצל הרב היהודי את השעון כשאחזור בחזרה הוא יחזיר לי את השעון, ואם אמות במלחמה שיהיה מתנה לרב יהודי.

בשלח

רפו ידיהם

וכך אנחנו רואים בסוף הפרשה כשבא עמלק להילחם בעם ישראל, אומר המדרש שעמלק בא להילחם בעם ישראל כי בני ישראל הפסיקו להתפלל, והוא שנאמר (יז, ח) "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים", ולמה ניקרא שמו רפידים שרפו ידיהם מן התורה והפסיקו להתפלל.

ולפעמים יהודי מתפלל כל הזמן אבל התפילה שלו היא לא מעומק הלב, כי אפילו שמתפלל אבל עדיין הוא סומך על הממון שיש לו ועל החכמה שיש לו ועל הכח שלו, ותפילה עושה נחת רוח לקב"ה רק כשהיא מעומק הלב כמו שכתוב (תהלים קל, א) "ממעמקים קראתיך ה'", וכשהקב"ה רואה שיהודי לא מתפלל מעומק הלב הקב"ה מביא עליו צרה שאין לה פתרון בידי בשר ודם ועל ידי כך הוא מתפלל מעומק ליבו.

אדם צריך שתהיה לו מטרה ברורה

רבינו הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב כותב שיסוד הברכה של האדם בעולם הזה, הוא כשיש לו מטרה ברורה לאן הוא רוצה להגיע ואין לו ספיקות, שכך הוא מגיע אל המטרה שלו בקלות ובמהירות, וכשהאדם אין לו מטרה ברורה הוא כל הזמן מבולבל וכל פעם רוצה להגיע למקום אחר, ובסוף הוא נישאר כל הזמן עומד באותו מקום.

אדם שיודע בברור שיש לו מטרה ויודע שהזמן שלו קצוב הוא לא יבזבז את הזמן לריק אלא יגיע מיד אל המטרה, אבל אדם שאין לו מטרה ברורה הוא פעם ילך למקום פלוני ופעם למקום אחר, אבל בסופו של היום הוא נישאר כל הזמן באותו מקום.

וכמו שבענייני העולם הזה כך גם בעבודת השם, כשאדם יודע בברור מה המטרה שבעבורה הוא בא לעולם הזה יותר קל לו לקיים את התורה והמצוות, כי ברור לו שלא בא לעולם הזה בשביל לאכול ולשתות ולישון ולעבוד, כי בעבור דברים כאלו הקב"ה לא היה נופח בו נשמה כל כך קדושה וטהורה שהיא חלק מבורא עולם.

אחד מגדולי הצדיקים שהיה לפני כמאתיים ושבעים שנה היה רבינו הרמח"ל רבי משה חיים לוצאטו,

בשלח

והוא חיבר למעלה ממאה ספרים והיה מקובל אלוקי, והיה לו מלאך מן השמים שהיה מלמד אותו תורה, והוא היה גר באיטליה ואחר כך עלה עם תלמידיו לארץ ישראל, והוא קבור בעיר טבריה על יד קברו של התנא הקדוש רבי עקיבא.

ואחד הספרים המפורסמים ביותר שחיבר הרמח"ל הוא הספר מסילת ישרים ספר מוסר שמלא ביראת ה' טהורה, ורבינו הגאון מווילנא כותב - אם הרמח"ל היה חי בזמני הייתי הולך ברגל כדי להקביל את פניו, וכותב הגאון מווילנא למדתי בספר מסילת ישרים במשך אחד עשר שנים רצופות ולא מצאתי בו אפילו אות אחת מיותרת.

והרמח"ל כותב בהקדמה למסילת ישרים "החיבור הזה לא חיברתיו ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפורסם אצלם פרסום גדול. כי לא תמצא ברוב דברי אלא דברים שרוב בני האדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל, אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמיתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאד והשכחה רבה".

הרמח"ל פותח את סיפרו בזו הלשון - "יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורונו חכמינו זיכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא. ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא, כי הוא הנברא בהכנה המצטרכת לדבר הזה. אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה, הוא זה העולם. והוא מה שאמרו זיכרונם לברכה (אבות ד, טז) העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא".

יש אדם שהגיע לדרגה גבוהה בעבודת השם וזו החסידות, ויש עבודת ה' של יהודי פשוט שזו העבודה התמימה, ובא המסילת ישרים ואומר שיש דבר אחד שמחבר בין החסיד והצדיק הגדול ליהודי הפשוט והוא שיתבונן מה חובתו בעולמו, כשיהודי קם בבוקר ופוקח את העיניים שלו דבר ראשון הוא צריך לחשוב בשביל מה באתי לעולם הזה? וכי לאכול ולשתות

בשלח

ולעבוד ולישון ודאי שלא, כי הקב"ה לא היה מוריד נשמה שהיא כל כך קדושה מן השמים לעולם הזה בשביל אכילה ושתיה, אלא ודאי הנשמה ירדה לעולם הזה כדי להידבק בבורא עולם

והדבר היחיד שמשביע את הנשמה הוא התורה והמצוות שיהודי מקיים, וזו לשונו של המסילת ישרים "ולא עוד אלא שאם תכלית בריאת האדם היה לצורך העולם הזה, לא היה צריך מפני זה שתנופח בו נשמה כל כך חשובה ועליונה שתהיה גדולה יותר מן המלאכים עצמם, כל שכן שהיא אינה מוצאה שום נחת רוח בכל עינוגי זה העולם. והוא מה שלמדונו זיכרונם לברכה במדרש קהלת, זו לשונם (קהלת רבה ו, ו) וגם הנפש לא תמלא, משל למה הדבר דומה, לעירוני שנשא בת מלך, אם יביא לה כל מה שבעולם, אינם חשובים לה כלום שהיא בת מלך, כך הנפש אילו הבאת לה כל מעדני עולם אינם כלום לה, למה שהיא מן העליונים.

וכן אמרו רבותינו זיכרונם לברכה (אבות ד, כב) על כורחך אתה נוצר ועל כורחך אתה נולד. כי אין הנשמה אוהבת העולם הזה כלל אלא אדרבא מואסת בו. אם כן ודאי לא היה בורא הבורא יתברך בריאה לתכלית שהוא נגד חוקה ונמאס ממנה. אלא בריאתו של האדם, למצבו בעולם הבא היא. ועל כן ניתנה בו נשמה זאת, כי לה ראוי לעבוד, ובה יוכל האדם לקבל השכר במקומו וזמנו, שלא יהיה דבר נמאס אל נשמתו בעולם הזה, אלא אדרבא נאהב ונחמד ממנה, וזה פשוט" עכ"ל.

והדבר הראשון שצריך שיהיה ברור לאדם הוא מה המטרה שלו בחיים, כמו שכותב וז"ל "שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו", תתבונן מה המטרה בכל מה שאתה רץ וטורח ועמל כל כך, ואולי אתה רץ בכלל לכיוון הלא נכון אלא לכיוון ההפוך.

וכשאדם דבק במטרה שלו הוא יצליח להגיע אל המטרה שביקש, כי בכל דרך יש עיכובים ואם האדם לא דבק במטרה מיד כשהוא רואה עיכוב קטן הוא הולך ומנסה דרך חדשה, וכשגם שם הוא רואה עיכוב בסוף הוא נשאר באותו מקום, אבל אדם שדבק במטרה גם כשיש לו עיכוב בדרך הוא בודק בכל דרך איך להסיר את העיכוב או לדלג עליו, ולהמשיך כדי להגיע כמה

בשלח

שיותר מהר אל המטרה.

וכמו בענייני העולם הזה גם בענייני עבודת ה' אם אדם דבק במטרה להתקרב לקב"ה, הרי שגם כשיש לו עיכובים הוא יעשה הכל כדי להמשיך להתקרב לקב"ה, כי תמיד היצה"ר ינסה להפריע ולקרר אותו מעבודת השם ומהקדושה.

"וידי בשלח פרעה את העם, ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלישתים כי קרוב הוא" (יג, יז)

הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע

מסופר שבא יהודי לרבינו החפץ חיים ואמר לו - רבי יש לי שאלה, אני עובד במקום שיש לי ממנו פרנסה טובה אבל אותו מקום רובם אנשים שמעשיהן מאוד מקולקלים, ואני חושש שבגלל שאני איתם בכל יום אני אתקלקל ואלמד ממעשיהם, אבל מצד שני יש לי במקום הזה פרנסה טובה ואני לא יודע מה לעשות? ענה החפץ חיים לאותו יהודי - מהפרשה שלנו אנו לומדים שעם ישראל יצאו ממצרים בדרך לארץ ישראל, והדרך הקצרה ביותר היא דרך ארץ פלישתים ושם יש אוכל ומים בשפע שלא כמו במדבר, אבל התורה הקדושה אומרת "ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלישתים", ולכאורה למה הקב"ה לא לקח את בני ישראל דרך ארץ פלישתים אלא לקח אותם דרך המדבר דרך של שממה וצימאון, והיה הקב"ה צריך להוריד להם אוכל מן השמים ולהוציא להם מים מתוך הסלע, אלא הקב"ה עשה כל זאת והעיקר שלא יעברו דרך ארץ פלישתים, ששם יש בני אדם עם מידות רעות ומושחתות וחשש הקב"ה שבני ישראל ילמדו ממעשיהם הרעים, ולכן העדיף הקב"ה להעביר את בני ישראל דרך המדבר ולא דרך ארץ פלישתים, הקב"ה אומר לאדם תלך אפילו למדבר ושם אני אתן לך ברכה גדולה ואעשה לך ניסים גדולים, העיקר שלא תלך במקום של אנשים עם מידות רעות ומעשים מקולקלים.

בשלח

וכן כותב הרמב"ם (דעות ו, א) "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם. ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמד ממעשיהם. הוא ששלמה אומר (משלי יג, כ) 'הולך את חכמים יחכם ורעה כסילים ירוע'. ואומר אשרי האיש וגו'. וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמננו. או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי, ישב לבדו יחידי כעניין שנאמר (איכה ג, כח) 'ישב בדד וידם'. ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג במנהגם הרע יצא למערות ולחווחים ולמדברות. ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כעניין שנאמר (ירמיה ט, א) 'מי יתנני במדבר מלון ארחים'".

"ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו, ומצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך הים" (יד, כז)

כל הבריאה משועבדת לתורה

אומר המדרש (ב"ר ה, ה) מהו לאיתנו? לתנאו הראשון, שכשהקב"ה ברא את הים עשה אותו תנאי שכשבני ישראל יעמדו ביציאת מצרים ליד הים ומצרים רודפים אחריהם, מיד הים יבקע עבורם ויוכלו לעבור דרכו ויינצלו מהמצרים.

כתוב בספרים הקדושים שלכל דבר בבריאה יש מלאך הממונה עליו, ואומר המדרש שבשעה שעמד משה רבינו לבקוע את הים בא המלאך הממונה על הים ולא רצה לבקוע את הים לשנים, אמר למשה - אין אני נקרע מפניך שאני נבראתי ביום השלישי

בשלח

ואתה נבראת ביום השישי, עד שנטה ה' ימינו על ימינו של משה שנאמר (ישעיה סג, ז) "מוליך לימין משה" ונבקע הים.

הגמרא במסכת חולין (דף ז ע"א) מספרת "רבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויין, פגע ביה בגינאי נהרא [רבי פנחס בן יאיר הלך למצוות פדיון שבויים, והגיע לשפת נהר גינאי], אמר ליה - גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך, אמר ליה - אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה, אני ודאי עושה, אמר ליה - אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, חלק ליה.

הוה ההוא גברא דהוה דארי חיטי לפיסחא, אמר ליה חלוק ליה נמי להאי דבמצוה עסיק, חלק ליה [היה ביחד עם רבי פנחס בן יאיר עוד אדם שהיה מוביל חיטים לפסח, אמר רבי פנחס בן יאיר לנהר - חלוק מימיך גם עבורו משום שהוא הולך לדבר מצוה, ונחלק הנהר שוב עבורו], הוה ההוא טייעא דלווה בהדייהו, אמר ליה חלוק ליה נמי להאי דלא לימא כך עושים לבני לויה, חלק ליה [היה ביחד איתם ערבי שליווה אותם בדרכם, אמר רבי פנחס בן יאיר לנהר - חלוק את מימיך גם עבורו, שלא יאמרו האנשים וכי כך עושים לבני לוויה שמשאירים אותם מאחור? ונחלק הנהר שוב גם עבור אותו ערבי]", אומרת הגמרא, גדול רבי פנחס בן יאיר יותר ממשה רבינו וכל עם ישראל, שלמשה רבינו וכל ישראל נבקע הים פעם אחת ולרבי פנחס בן יאיר שלוש פעמים.

ושואל האור החיים הקדוש רבנו חיים בן עטר זיע"א, מדוע היה כוחו של רבי פנחס בן יאיר גדול יותר ממשה רבנו וכל ישראל, שמשה רבנו לא הצליח לבקוע את הים עד שהקב"ה בא והניח את ימינו על ימינו, ואילו רבי פנחס בן יאיר ברגע אחד בקע את הנהר?

אלא אומר האור החיים הקדוש יסוד גדול מאוד, שכשהקב"ה ברא את העולם הוא עשה תנאי עם כל הבריאה שתהיה כפופה ומשעובדת לתורה הקדושה, ולכן הצדיקים בכח התורה הקדושה היו עושים ניסים גדולים מעל הטבע, כי בכח התורה מושלים על כל הבריאה מעל הטבע, ולכן רבי פנחס בן יאיר בכח התורה הקדושה משל על כל הבריאה וכשגזר על הנהר להיבקע מיד הנהר נבקע, מה שאין כן משה רבנו וכל ישראל ביציאת מצרים היו

בשלח

קודם קבלת התורה, ומכיוון שעדיין לא קיבלו את התורה לא משלו על הבריאה, ולכן בקריעת ים סוף הים לא רצה להיבקע עד שהקב"ה בעצמו גזר עליו להיבקע.

כך מצאנו לאורך כל הדורות שהצדיקים שלטו על כל הבריאה כולה, כמו אצל יהושע בן נון שגזר על השמש שלא תשקע באותו יום וכך היה שמיד השמש נעמדה ולא שקעה כמ"ש "שמש בגבעון דום", וכן מצאנו שאליהו הנביא גזר בשעה שעם ישראל התרחקו מהקב"ה שלא ירדו גשמים במשך שלוש שנים וכך היה, וכן להיפך בשנות בצורת שחוני המעגל התפלל לקב"ה שירדו גשמים ומיד ירדו גשמים.

"וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (יד, לא)

אמונת חכמים

שיש ליהודי אמונה בבורא עולם אין זה מספיק, אלא יהודי צריך שתהיה לו גם אמונת חכמים ואמונה בצדיקים שמה שצדיק גוזר הקב"ה מקיים, והתורה באה ללמד אותנו שיהודי יגיע לשלימות מתי שיש לו גם אמונה בבורא עולם וגם אמונה בצדיקים, שכל הנסים שעשה הקב"ה לבני ישראל במדבר עשה אותם על ידי משה רבינו, והדרך היחידה שעל ידה יהודי יכול להתקרב לקב"ה היא על ידי שדבק בצדיקים.

רבינו הנועם אלימלך כותב, שכשיהודי בא לצדיק כדי להתברך עיקר הברכה חלה בזכות אמונת החכמים שלו, וזהו הכלי העיקרי על מנת שהברכה תחול ואם חסר באמונת חכמים הברכה לא תחול עליו, כמו שמסופר שפעם ניכנס יהודי לצדיק בבא סאלי ואמר לו הצדיק אני לא יכול לברך אותך, וכולם התפלאו למה הצדיק לא יכול לברך את היהודי הזה, ושאלו את הצדיק ואמר להם - דעו לכם, היהודי הזה אין לו אמונת חכמים והוא רק בא כדי לבדוק אותי, ולכן הברכה לא תיתפס

בשלח

בו.

וכאמרם ז"ל, (בבא בתרא דף עה ע"א) "יתיב רבי יוחנן וקא דריש, עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים, וחוקק בהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים, לגלג עליו אותו תלמיד השתא כביעתא דציצלא לא משכחינן, כולי האי משכחינן [כביצת עוף קטן איננו מוצאים, וכי בכזה גודל כן יימצא?], לימים הפליגה ספינתו בים, חזא מלאכי השרת דיתבי וקא מינסרי [שיושבים וחותכים] אבנים טובות ומרגליות שהם ל' על ל' וחקוק בהן עשר ברום עשרים, אמר להו הני למאן [שאל את המלאכים - למה מיועדות האבנים הללו?], אמרו ליה שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים, אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה - דרוש רבי, לך נאה לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי, אמר לו ריקא אלמלא ראית לא האמנת? מלגלג על דברי חכמים אתה, נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות".

"אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה' וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר, אָשִׁירָה לַה' כִּי גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם" (טו, א)

קריעת ים סוף

דוד המלך אומר בתהילים (קלו, יג) "לגוזר ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו", וידוע שעל ידי הנס של קריעת ים סוף בני ישראל הגיעו לדרגה הגבוהה ביותר בנבואה, כמו שאמרו חז"ל (מכילתא בשלח) ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי הכהן, אפילו השפחה שהיא הפחותה ביותר בבני ישראל, זכתה בקריעת ים סוף להגיע לדרגה הגבוהה ביותר באמונה וברוח הקודש יותר מיחזקאל הנביא, וראו כולם עין בעין את התגלות כבוד ה'.

רשב"י אומר שכל מי שאומר את שירת הים בשמחה נמחלין לו כל עוונותיו, ואמרו רבותינו המקובלים שיהודי שרוצה ישועה יאמר במשך ארבעים יום רצופים שירת הים ויזכה לראות

בשלח

ניסים ונפלאות.

המדרש אומר בפרשת השבוע, מניין שהמתים עתידין לקום לתחיה, שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל, לא נאמר אז שר משה בלשון עבר אלא לשון עתיד אז ישיר משה ובני ישראל, שכל הניסים שנעשו לאבותינו בזמן יציאת מצרים עתידין לחזור בזמן ביאת המשיח, וכשיבוא מלך המשיח והמתים יקומו לתחיה יעמוד משה רבינו יחד עם כל בני ישראל ויגידו את שירת הים.

עשר השירות

כתוב במכילתא דרבי שמעון בר יוחאי שיש עשר שירות, מבריאת העולם ועד עכשיו תשעה אנשים אמרו שירה לקב"ה, והשירה העשירית יאמרו עם ישראל בזמן ביאת המשיח.

השירה הראשונה: הייתה במצרים, כמו שכתוב בנביא ישעיה (ל, כט) "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג", שסנחריב מלך בבל בא עם מאה ושמונים אלף חיילים להחריב את בית המקדש, וכששמע חזקיהו המלך שסנחריב בדרך לירושלים להחריב את בית המקדש, נעץ חרב בפתח בית המדרש ואמר - כל מי שלא ילמד תורה יידקר בחרב, וחיפשו מדן ועד באר שבע מהצפון ועד הדרום של ארץ ישראל, ולא מצאו תינוק ותינוקת שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה, וכל ארץ ישראל הייתה מלאה בתורה ובזכות לימוד התורה של עם ישראל בליל הסדר טו' בניסן, הקב"ה הוריד מלאכים מן השמים והרגו את כל החיילים של סנחריב ונשארו בחיים רק סנחריב ושני בניו, ואומר הנביא שבאותו לילה אמרו שירה כמו אותה שירה שאמרו בני ישראל במצרים.

ואיזו שירה אמרו בני ישראל במצרים? (תהלים קיג, א) "הללויה הללו עבדי ה'", ואומר המדרש "אימתי אמרו שירה במצרים? בשעת מכות בכורות עמד פרעה והלך אצל משה ואהרן ואמר להם: הרי כבר מתים כל מצרים ... אמרו לו: מבקש אתה לכלות המכה הזאת, אמור: הרי אתם בני חורין, הרי אתם ברשותכם, ואין אתם עבדי, אלא עבדי ה'. התחיל פרעה צווח ואומר: לשעבר הייתם עבדי, אבל עכשיו הרי אתם בני חורין, הרי אתם ברשותכם, הרי אתם עבדי ה'. וצריכים אתם להללו שאתם עבדיו, שנאמר: "הללויה

בשלח

הללו עבדי ה'".

השירה השנייה: - שירת הים - שבשעה שראו בני ישראל את מפלתן של מצרים שכל מצרים טבעו בים, התחזקו מאוד באמונה בבורא עולם, ומכיוון שהגיעו לדרגה של אמונה כל כך גבוהה אמרו שירה לקב"ה על כל הניסים שעשה איתם.

השירה השלישית: שירת הבאר - שירה על הבאר של מרים שהיו בני ישראל אומרים שירה להקב"ה והיה המים יוצא מהסלע, כמו שנאמר (במדבר כא, יז) "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה".

השירה הרביעית: אמרה משה רבינו כמו שנאמר (דברים לא, כב) "ויכתוב משה את השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את בני ישראל". וזו שירת האזינו, ומשה רבינו בשירת האזינו רמז כל מה שעתיד להיות עד ביאת המשיח, והתורה הקדושה נקראת שירה כמ"ש (דברים לא, יט) "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם, למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל".

השירה החמישית: אמרה יהושע בן נון, שנאמר (יהושע י, יב-יג) "אז ידבר יהושע לה' ביום תת ה' את האמורי לפני בני ישראל, ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון: וידם השמש וירח עמד עד ייקום גוי אויביו, הלא היא כתובה על ספר הישר, ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים", ואין אז אלא שירה שנאמר 'אז ישיר משה'.

השירה השישית: אמרו דבורה הנביאה וברק בן אבינועם, בהפטרה של השבת הקרובה פרשת בשלח אנו קוראים על השירה של דבורה, כמו שנאמר (שופטים ה, א-ג) "ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום ההוא לאמר: בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה': שמעו מלכים האזינו רוזנים, אנכי לה' אנכי אשירה אזמר לה' אלוקי ישראל".

השירה השביעית: אמרה דוד המלך, ככתוב בנביא בספר שמואל (ב, כב, א-ג) "וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת ביום הציל ה' אתו מכף כל אויביו ומכף שאול: ויאמר ה' סלעי ומצודתי

בשלח

ומפלטי לי: אלוקי צורי אחסה בו מגני וקרן ישעי, משגבי ומנוסי מושיעי מחמס תושיעני".

השירה השמינית: אמר, שלמה המלך, "שיר השירים אשר לשלמה ישקני מנשיקות פיהו", ואומר רשב"י שיר השירים הוא למעלה מכל השירים, וכן אמר רבי עקיבא כל השירים קודש, ושיר השירים קודש קדשים.

השירה התשיעית: אמרה המלך יהושפט, עמד יהושפט ואמר: אני אין בי כוח לא להרוג ולא לרדוף אלא אני אומר שירה ואתה עושה. אמר לו ה': אני עושה, שנאמר: (דברי הימים ב, כ, יג-כד) "וכל יהודה עומדים לפני ה' גם טפם נשיהם ובניהם: ויחזיאל בן זכריהו בן בניה בן יעיאל בן מתניה הלוי מן בני אסף, הייתה עליו רוח ה' בתוך הקהל: ויאמר הקשיבו כל יהודה ויושבי ירושלים והמלך יהושפט, כה אמר ה' לכם אתם אל תיראו ואל תחתו מפני ההמון הרב הזה, כי לא לכם המלחמה כי לאלוקים: מחר רדו עליהם הנם עולים במעלה הציץ, ומצאתם אותם בסוף הנחל פני מדבר ירואל: לא לכם להלחם בזאת, התייצבו עמדו וראו את ישועת ה' עמכם יהודה וירושלים, אל תיראו ואל תחתו מחר צאו לפניהם וה' עמכם: ויקד יהושפט אפים ארצה, וכל יהודה וישבי ירושלים נפלו לפני ה' להשתחוות לה': ויקומו הלויים מן בני הקהתים ומן בני הקרחים, להלל לה' אלוקי ישראל בקול גדול למעלה: וישכימו בבקר ויצאו למדבר תקוע, ובצאתם עמד יהושפט ויאמר שמעוני יהודה וישבי ירושלי,ם האמינו בה' אלוקיכם ותאמנו האמינו בנביאיו והצליחו: ויועץ אל העם ויעמד משוררים לה', ומהללים להדרת קדש בצאת לפני החלוץ, ואמרים הודו לה' כי לעולם חסדו: ובעת החלו ברנה ותהילה, נתן ה' מארבים על בני עמון מואב והר שעיר הבאים ליהודה וינגפו: ויעמדו בני עמון ומואב על ישבי הר שעיר להחרים ולהשמיד, וככלותם ביושבי שעיר עזרו איש ברעהו למשחית: ויהודה בא על המצפה למדבר, ויפנו אל ההמון והנם פגרים נפלים ארצה ואין פליטה", וזו הייתה השירה התשיעית.

השירה העשירית: לעתיד לבא יאמרו כל עם ישראל, שנאמר (ישעיה מב, י) "שירו לה' שיר חדש תהילתו מקצה הארץ", שהשירה הזאת תהיה בזמן ביאת המשיח.

בשלח

רבי יצחק אבוחצירא מטולאל- י"ד שבט:

בי"ד בשבט הוא יום ההילולא של צדיק יסוד עולם הצדיק הקדוש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל זיע"א, שנפטר לפני מאה ותשע שנים.

רבי יצחק היה בנו הרביעי של מרן רבי יעקב אבוחצירא, לרבי יעקב היו ארבעה בנים, רבי מסעוד, רבי אהרון, רבי אברהם, ורבי יצחק.

מסופר שרבינו האר"י התגלה לרבי יעקב ואמר לו, עוד מעט תזכה להיפקד בבן והנשמה של הבן שעומד להיוולד זו נשמתי ולכן תיקרא לו על שמי, ובאמת כך היה שאחרי זמן קצר נולד לרבי יעקב בן זכר, וקרא לו רבי יעקב יצחק על שם רבינו האר"י הקדוש.

מסופר שרבי יצחק כשהיה בן שמונה האבא שלו רבי יעקב ביקש לברך ברכת הלבנה וענינים כיסו את הירח, קרא רבי יעקב לבנו רבי יצחק וביקש ממנו שירים את היד ויזיז את הענינים והענינים זזו.

ומגיל קטן כבר היה רבי יצחק לומד את תורת הקבלה תורת הסוד, והיה רבי יעקב לומד בכל יום עם בנו רבי יצחק, ומסופר שפעם אחת רבי יצחק איחר וכשהגיע שאל אותו רבי יעקב בני למה איחרת? אמר לו - אבא, כתבתי פיוט על השכינה הקדושה ולכן התעכבתי, והראה רבי יצחק לרבי יעקב את הפיוט שכתב אעופה אשכונה, ורבי יעקב מאוד התפעל מהפיוט שכתב בנו, ואותו זמן שכתב את הפיוט היה רבי יצחק בגיל שתים עשרה.

הצדיק רבי יצחק אבוחצירא היה מורו ורבו של בבא סאלי, רבי יצחק חיבר שמונה ספרים ובבא סאלי כתב בהקדמה לאחד מספריו שהוא היה מורו ורבו, ועיקר עבודת השם של בבא סאלי למד מפי דודו רבי יצחק, וכן רבי יצחק היה הסנדק בברית המילה של בבא סאלי.

רבי יצחק רוב חייו היה מסתגר בעליית הגג ועוסק בלימוד התורה יומם ולילה, והצדיק בבא סאלי סיפר שלמד במשך חמש שנים רצופות עם דודו רבי יצחק את כל הש"ס עם פוסקים תוספות ומהרש"א, ומעיד הצדיק בבא סאלי - מעולם לא ראיתי עייפות על פניו, ואפילו שהיה ער לילות שלימים ועוסק בלימוד התורה, תמיד היה מתגבר

בשלח

כארי בשעת לימוד התורה הקדושה.

רבי יצחק חיבר כמה ספרים, חידושים על התנ"ך ודרשות על התפילה, וכתב ספר על כל תרי"ג מצוות איך כולם רמוזים במילה **השבת**, וכתב חידושים על הש"ס והלכות שחיטה, ורואים מספריו שהיה בקי בכל התורה כולה, וכותב בבא סאלי בהקדמה לספרו של רבי יצחק, שרבי יצחק היה צדיק וקדוש והיה שלם בכל מידותיו.

ומסופר על הצדיק רבי יצחק, שפעם אחת בחג הסוכות עשה סעודה באושפיזין של יצחק אבינו, ובאו כל גדולי תלמידי החכמים לסעודה, ואחרי שעשה רבי יצחק נטילת ידיים ראו אותו שהוא מחייך מאוד ולא הבינו למה, וכך היה במשך דקות ארוכות, ואחר כך שאלו אותו למה חייכת כל כך, אמר להם ראיתי את כל השבעה אושפיזין שבאו לסוכה וכולם מחייכים, ולכן חייכתי להם גם אני.

רבי יצחק נרצח על קידוש השם על ידי גוי, ומסופר שרבי יצחק הלך לאסוף תרומות להחזקת הישיבה של מור אביו הקדוש רבי יעקב, וכשהיה בדרך חזור אותו יום היה ערב שבת קודש ורבי יצחק עמד והתפלל מנחה גדולה, ולא הבינו התלמידים למה הוא מתפלל תפילת מנחה גדולה כי היה רגיל להתפלל תפילת מנחה סמוך לשקיעה ולא באמצע היום, ואחר כך ישב רבי יצחק וכתב את הפיוט "יום השביעי", ושם הוא כותב - תגל עדתי תאיר נשמתי תשיב שבותי, ואחרי שסיים לכתוב את הפיוט קם להמשיך בדרך ופתאום באו כמה שודדים ודקרו בחרב בליבו של רבי יצחק, ומספרים שבשעה שדקרו את החרב בליבו היה רבי יצחק ממלמל את המילים של הפיוט שכתב כמה רגעים קודם, תגל עדתי תאיר נשמתי תשיב שבותי, ומסופר שאותו יום היה ערב שבת ובאו כל היהודים מכל המקומות כדי ללוות את הצדיק, ומסופר שהשמש נעצרה ולא שקעה ולא נכנסה השבת עד שסיימו את כל ההלוויה של הצדיק.

ומסופר שבגניזה של העיר צפת מצאו כתב ידו של רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל, וחקרו וגילו שבגיל עשרים וחמש הגיע רבי יצחק ממרוקו לארץ ישראל, ובא לעיר צפת ולמד תורה עם רבי ישמעאל הכהן, והסתגרו ולמדו תורה במשך שלש עשרה שנים וקיבלו על עצמם להביא את הגאולה, ובסוף

בשלח

נגזרה עליהם גזירה ורבי ישמעאל הכהן בעיר צפת באו פורעים ערבים והרגו אותו, וכן רבי נרצח כשחזר למרוקו.

מסופר שפעם אחת הגיע רבי יצחק לעיר טולאל במרוקו ועשו לכבודו סעודה גדולה, וכשישבו כל הקהל שאל רבי יצחק מדוע לא מתחילים את הסעודה, אמרו לו מחכים לראש הקהל מכיוון שהוא אדם תקיף וכולם מפחדים ממנו לכן מחכים לו, אמר להם רבי יצחק אל תחכו שכולם יקומו ליטול ידיים לסעודה ושיתחילו את הסעודה, ומיד כולם נטלו ידיים והתחילו הסעודה, ואחרי שעתיים שכבר סיימו הסעודה הגיע ראש הקהל, וכשהוא נכנס ראו על פניו שהוא כועס על שלא חיכו לו, וכשהוא התקרב לרבי יצחק רבי יצחק צעק עליו - רשע שכמותך הסתלק מכאן, ומיד התבייש ויצא והלך לו, למחרת באו אנשי הקהילה לרבי יצחק ושאלו מה לעשות מכיוון שהרב פגע ובייש את ראש הקהל, ומי יודע אולי הוא עכשיו יתנקם בכל הקהילה, אמר להם רבי יצחק אני לא ביישתי ולא פגעתי באף אדם ואני לא מכיר אותו בכלל ולמה שאני אפגע בו, אמרו לו אבל אתמול כשהוא נכנס בסוף הסעודה הרב צעק רשע שכמותך הסתלק מכאן, אמר להם רבי יצחק בשעה שאדם עובר עבירה נברא מכך מלאך רע ואותו מלאך הולך לפני האדם, וכשהוא ניכנס אתמול לא דיברתי כלל אליו אלא למלאך שנברא מן העבירה שעשה, ואמר להם רבי יצחק תלכו לראש הקהל ותגידו לו מה שאמרתי והוא יבין לבד, והלכו אליו ואמר להם הרב צודק במה שהוא אמר.

מסופר שרבי יצחק רוב ימיו הסתגר בעליית הגג והיה לומד תורה, והיו מעלים לו את האוכל על ידי חבל שהיה יורד מן החלון עם דלי, והצדיק היה גם כן רגיל לשתות הרבה עראק, והייתה אישה שהייתה מביאה לצדיק עראק והייתה מניחה את הבקבוק בדלי והצדיק היה מעלה את החבל וכך במשך שנים, יום אחד האישה ביקשה מהצדיק שיברך אותה, אמר לה - אני מברך אותך שתהיה לך אריכות ימים ולא יכהה מאור עינייך כל חייך, והצדקת הזו עלתה לארץ ישראל והאריכה ימים, וכשהגיע לגיל שמונים נעשתה עיוורת והיה קשה לה

בשלח

מאוד שהרי הצדיק הבטיח לה שלא יכהה מאור עיניה, וכשהגיע בבא סאלי לארץ ישראל באה אליו האישה הזו, והיא הייתה כבר בגיל תשעים ואמרה לצדיק שהיא כבר עשר שנים עיוורת, והצדיק רבי יצחק הבטיח לה שלא יכהה מאור עיניה לעולם, אמר לה הצדיק - אני אבקש ממנו שיבוא אלייך הלילה בחלום ותשאלי אותו, ובאותו לילה בא הצדיק רבי יצחק בחלום לאותה אישה ואמר לה - מה בקשתך, א"ל - אתה הבטחת לי שאני לא אתעוור לעולם ואני כבר עשר שנים עיוורת, אמר לה הצדיק - אל תדאגי, העביר את ידיו על העיניים שלה, ואמר לה - מעכשיו את רואה, ובבוקר נפקחו עיניה וחזרה לראות ועד סוף ימיה הייתה רואה.

רבי יצחק היה בגיל חמישים ושניים בעת שנירצח.

רבינו האר"י אומר על דברי הגמרא (ברכות דף ו ע"ב) "אגרא דבי הילולי מילי" - שביום הילולה של הצדיק, הצדיק הוא זה שמוסר שיעור בגן עדן ביום הילולתו.

מסופר שכשבבא מאיר היה מדבר על רבי יצחק היה אומר, קדוש קדוש קדוש.

סיפר בבא סאלי שהיו רגילים בכל ליל שבת להיות ערים ולעסוק בתורה, ופעם אחת בליל שבת השמן שבמנורה כמעט ונגמר, וכשראה רבי יצחק כך אמר - איך נוכל ללמוד תורה כל הלילה? לכן אני גוזר עלייך שתמשיכי להאיר, והמשיכה להאיר עד מוצש"ק.

המישה עשר בשבט

השבוע יחול בעז"ה יום חמישה עשר בשבט שהוא ראש השנה לאילנות, כמו שנאמר במשנה (ראש השנה א, א) "באחד בשבט, ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בחמשה עשר בו", חמישה עשר בשבט הוא יום גדול מאוד ויש בו קדושה גדולה, ובו אנחנו מציינים את הקדושה של פירות ארץ ישראל.

ומסופר על גדולי הצדיקים שהיו לובשים בליל חמישה עשר בשבט בגדי שבת, והיו נותנים חשיבות גדולה מאוד ליום חמישה עשר בשבט, ומובא בשם רבינו האר"י הקדוש שיום חמישה

בשלח

עשר בשבט יש בכוחו להשפיע על האדם ברכה ישועה ושפע לכל השנה כולה, ועל ידי אכילת פירות של שבעת המינים בחמישה עשר בשבט, יתוקן חטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת.

מובא בדברי רבותינו המקובלים שהיו מתפללים בחמישה עשר בשבט שיזכו לאתרוג מהודר בחג הסוכות, ורבינו הבן איש חי חיבר תפילה מיוחדת שאדם יתפלל שיזכה לאתרוג מהודר בחג הסוכות.

בכמה פסוקים אנחנו רואים שהאדם נמשל לעץ - כתוב בתורה (דברים כ, יט) "כי האדם עץ השדה", וכתוב בתהילים (א, ג) "והיה כעץ שתול על פלגי מים", וכן הנביא אומר שעם ישראל נמשלו לעץ כמ"ש (ישעיה סה, כב) "כימי העץ ימי עמי".

וכמו העץ שכל זמן שהוא מחובר לשורשים שלו העץ פורח ומוציא פירות, כך האדם כל זמן שהוא מחובר לשורשים שלו למעלה בשמים הוא מצליח ומוציא פירות.

וכמו העץ שבלי מים הוא מתייבש ונובל, כך האדם היהודי ברגע שמתרחק מן התורה שנמשלה למים, מיד הוא מתייבש והברכה מסתלקת ממנו.

ונמשל האדם דווקא לעץ ולא לעשב לרמוז שכמו העץ שאפילו שהוא יבש יש לו תקנה, ואם חוזר ומשקה אותו מיד הוא חוזר לפרוח וללבלב ולהוציא פרחים ופירות, כך האדם גם אם נכשל בחטא וגם אם הוא בבחינת עץ יבש שהתרחק מהקב"ה שהוא מקור מים חיים, יש לו תקנה אם יתקרב לתורה הקדושה שהיא נמשלה למים מיד הוא חזור ללבלב ולהוציא פרחים ולהוציא פירות, אבל עשב מהרגע שהוא מתייבש כבר אין לו תקנה.

ההבדל בין האדם לבין העץ שהעץ יונק חיותו למטה מן האדמה והאדם יונק חיותו מלמעלה מן העליונים שמשם נחצבה נשמתו.

דוד המלך אומר (תהלים א, ג) "והיה כעץ שתול על פלגי מים, אשר פריו ייתן בעתו ועלהו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח", כל זמן שיש אמונה חזקה בלבו של האדם, אפילו יבואו כל רוחות שבעולם וכל הניסיונות שבעולם אינם יכולים להזיז אותו ממקומו, כי יש לו שורשים עמוקים כמו אותו עץ שהשורשים שלו עמוקים, אפילו שהמים זורמים שם בחוזק גדול אינו זז ממקומו.

בשלח

הגמרא מספרת (תענית דף ה ע"ב) "כי הוו מיפטרי מהדדי א"ל ליברכן מר [לפני שנפרדו האמוראים אחד מן השני, ביקש האחד מחברו - ברכני], אמר ליה אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועייף וצמא, ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו, אכל מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצילו, וכשביקש לילך אמר אילן אילן במה אברכך, אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין, שיהא צילך נאה הרי צילך נאה, שתהא אמת המים עוברת תחתיך הרי אמת המים עוברת תחתיך, אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו כמותך, אף אתה במה אברכך אם בתורה הרי תורה, אם בעושר הרי עושר, אם בבנים הרי בנים, אלא יהי רצון שיהו צאצאי מעיך כמותך", שזו הברכה הכי גדולה לאבא שכל נטיעות שיינטעו ממנו יהיו כמותו, שהילדים ימשיכו את המסורת של האבות ללכת בדרך האמונה ובדרך האבות הקדושים.

המדרש מספר על אדריאנוס קיסר רומא שפגש בעיר טבריה יהודי זקן שהיה שותל באדמה גרעין של פרי, אמר לו אדריאנוס לאותו יהודי מה אתה עושה? א"ל אני שותל גרעין של פרי באדמה, אמר לו אדריאנוס לאותו יהודי וכי אתה חושב שאתה תזכה לאכול מהפירות האלו? הרי אתה כבר זקן, אמר לו אם אני לא אזכה הילדים שלי או הנכדים שלי יזכו, אמר לו אדריאנוס אם תזכה לאכול מהם תודיע לי, לאחר כמה שנים גדל העץ והוציא תאנים, אותו זקן קטף את הפירות והניחם בקערה והלך לארמון של אדריאנוס, אמרו לו - מה מעשיך, א"ל שהביא מתנה למלך והכניסו אותו, כשראה אדריאנוס את אותו יהודי שאל - מה מעשיך כאן? והוא הזכיר לו את אותו המעשה ואמר לו - הנה ה' יתברך זיכה אותי לאכול מן הפירות ובאתי להודיע לך כבקשתך, הושיב אותו על כיסא של זהב ואמר - תמלאו את כל הקערה במטבעות זהב, שאלו עבדיו של אדריאנוס - הרי הוא יהודי ולמה אתה מכבד אותו? אמר להם - אם בורא עולם מכבד אותו אני לא אכבד אותו?

אומר הרב הבן איש חי, מהמעשה עם אותו זקן אנו לומדים שעל כל מצוה שיהודי עושה הוא מקבל ברכה גם

בשלח

בעולם הזה וגם בעולם הבא, וגם אם הוא לא זכה לראות את הברכה הרי שהיא תגיע לילדים שלו ולנכדים שלו, כמו אותו זקן שאמר אני זורע ואולי אזכה לאכול מהפירות ואם אני לא אזכה הילדים או הנכדים יזכו, כך במצוות כמו שכתוב (שמות לד, ז) "נוצר חסד לאלפים".

הבן איש חי כותב כמה גדולה המעלה של פירות ארץ ישראל שיש בהם קדושה גדולה, ובפרט פירות של שבעת המינים, שיש בהם סגולות גדולות להתברך בבנים ובפרנסה וברפואה, וכן מובא בשם הרב הקדוש רבי ישראל מרוז'ין שפירות ארץ ישראל יש בהם סגולה ליראת שמים.

הבן איש חי מספר שהיה מעשה לפני ארבע מאות וחמישים שנה בטורקיה, עם הרב הקדוש רבי שלמה אלקבץ שחיבר את הפיוט "לכה דודי", שהיה יהודי אחד שהיה גר בארץ ישראל והיה לו עץ רימונים וממנו היה מתפרנס, ושנה אחת הייתה בצורת ומכל העץ יצאו רק שני רימונים, ואפילו שהיה בעניות גדולה לא מכר את שני הרימונים אלא אחד שמר לראש השנה ואת השני שמר לחמישה עשר בשבט, ולאותו יהודי הייתה בת שהגיעה לפרקה ולא היה לו כסף לחתן אותה, ויצא לטורקיה כדי לאסוף להכנסת כלה, והיה המעשה כמה זמן לפני חמישה עשר בשבט ולקח אתו את הרימון כדי שיוכל לברך עליו, וכשהגיע לטורקיה מצא שהיהודים בצער גדול והתעניין מה קרה אמרו לו שהבן של מלך טורקיה חולה, והמלך אמר שרק בכח היהודים לרפאות את בנו החולה שלא מצאו לו תרופה, ואם בנו לא יבריא יגרש את כל היהודים ולכן כל היהודים בצער.

ורבי שלמה אלקבץ ראה בחלום שהרפואה של בן המלך תהיה על ידי רימון שיש בו קדושה של ארץ ישראל, וכך גילו לו בחלום שרימון ר"ת ר'פואה י'היה מ'מנו ו'נס נ'עשה, ובבוקר נכנס לבית המדרש אותו יהודי וסיפר שבא מארץ ישראל, שאל אותו רבי שלמה אלקבץ - האם הבאת אתך רימון מארץ ישראל? אמר לו - כן, יש לי עץ רימונים ואני רגיל לאכול ממנו בכל שנה בליל חמישה עשר בשבט שיחול מחר.

והלך אותו יהודי וניכנס למלך ונתן לבנו לאכול מן הרימון, ומיד פקח בן

בשלח

המלך את עיניו ולאט לאט התרפא, וכל הקהילה של היהודים נתנו לאותו יהודי מתנות גדולות שיוכל לחתן את הבת שלו בכבוד גדול, כי בזכותו ניצלו מהגזירה של המלך.

מסופר על רבינו הבן איש חי שישב בליל חמישה עשר בשבט וסידר וערך את השולחן עם כל מיני סוגים של פירות, ובעודם יושבים שאל איזה יהודי את הרב הבן איש חי - כבוד הרב, למה אנחנו מציינים עכשיו את ראש השנה לאילנות, הרי עכשיו העצים יבשים ואין בהם עלים ואולי היה עדיף שנציין את ראש השנה לאילנות בזמן שהעצים מלאים בפירות? ענה לו הבן איש חי - כל התכלית שאנו חיים בעולם הזה היא כדי להודות לבורא יתברך, ויום חמישה עשר בשבט מלמד אותנו שצריך להודות לה' יתברך גם כשאין כלום, וגם שהעצים יבשים ואין פירות בעצים ואין כלום צריך להודות לה' יתברך, ובמהלך החיים של האדם בעולם הזה לא תמיד הכל פורח ומצליח לו, אבל עיקר האמונה היא לשבח את הקב"ה דווקא בזמן שנראה שאין כלום והכל יבש.

כתבו הרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצוק"ל והרב הבני יששכר רבי צבי אלימלך מדינוב זצוק"ל, שמובא בגמרא (ראש השנה דף יא ע"א) שרבי יהושע אומר בניסן נברא העולם כלומר שבא' בניסן נברא אדם הראשון, ושישה ימים קודם התחילה בריאת העולם, וא"כ יוצא שהעולם נברא בכה' באדר, ומחמישה עשר בשבט ועד כה' באדר יש בדיוק ארבעים יום שהזמן שזרע נקלט באדמה הוא ארבעים יום, וכך גם היצירה של הבריאה קודם בריאת העולם היא ארבעים יום שזהו יום חמישה עשר בשבט.

הבן איש חי כותב שברכת מזונות מסוגלת לשפע בפרנסה טובה, ברכת גפן לזיווג, ברכת עץ לפרי בטן, ברכת אדמה לרפואה, וברכת בשמים ליראת שמיים.

ויהי רצון שסגולת היום הקדוש הזה חמישה עשר בשבט, וזכות אדוננו רבי יצחק אבוחצירה תעמוד לכל שומעי השיעור בכל מקום שהם ולכל ישראל, לפתוח להם שערי הצלחה והרווחה בכל העניינים. אמן.

מוסדות התורה והחסד **בית מאיר**

השיעור השבועי

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיר
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד

ביום שלישי כ' שבט 2.2.21

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב: 058-4150707